

บทที่ 9

อาหารและการให้อาหารสุกร

การพัฒนาการเลี้ยงสุกรนั้น พันธุ์สุกรนับว่ามีส่วนในการสร้างแรงกดดันให้มีการพัฒนาด้านอาหาร การจัดการฟาร์ม โรงเรือน รวมทั้งการควบคุมโรคให้เหมาะสมกับสายพันธุ์สุกร พันธุ์สุกรในปัจจุบันให้สมรรถภาพการผลิต ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโต ประสิทธิภาพการใช้อาหาร และคุณภาพซาก ดีกว่าสุกรในอดีต การปฏิบัติการเลี้ยงสุกรในปัจจุบันจึงแตกต่างจากการเลี้ยงสุกรในอดีตเป็นอย่างมาก อาหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้สุกรแสดงความสามารถในการผลิตได้เต็มความสามารถทางพันธุกรรมที่มีอยู่ในตัวสุกรเอง ดังนั้นสุกรที่มีสมรรถภาพการผลิตสูง จำเป็นต้องได้รับอาหารที่มีคุณภาพสูงและเพียงพอกับความต้องการด้วย

9.1 สุกรในประเทศไทย

แต่เดิมการเลี้ยงสุกรในประเทศไทย นิยมสุกรพันธุ์จากประเทศสหรัฐอเมริกา มีการเจริญเติบโตปานกลาง เลี้ยงง่าย กินอาหารเก่ง ให้ลูกตก มีความแข็งแรงทนทานต่อสภาพอากาศร้อนชื้นอย่างประเทศไทยได้ดี แต่เปอร์เซ็นต์เนื้อแดงปานกลางและมีไขมันสันหลังหนา จึงเหมาะกับผู้เลี้ยงสุกรในสมัยนั้นที่ยังไม่ค่อยมีความรู้และการพัฒนาการเลี้ยงสุกรไม่มากนัก

ผู้เลี้ยงสุกรนำเข้าสุกรจากประเทศยุโรป เช่น อังกฤษ เดนมาร์ก เบลเยียม ฮอลแลนด์ เป็นต้น มาเลี้ยงมากขึ้น ในปัจจุบันเกือบไม่มีการนำเข้าพันธุ์สุกรจากประเทศสหรัฐอเมริกาเลย และสุกรจากยุโรปเหล่านี้ได้กระจายไปทั่วประเทศ แม้กระทั่งฟาร์มขนาดเล็กก็มีสุกรสายเลือดจากประเทศยุโรปเหล่านั้นด้วย สุกรจากประเทศยุโรปได้รับความนิยม เนื่องจากมีการเจริญเติบโตรวดเร็ว กินอาหารน้อย อัตราการเปลี่ยนอาหารดี (ตารางที่ 9.1) ลำตัวยาว กล้ามเนื้อเห็นค่อนข้างชัดเจน ลูกตก เลี้ยงลูกเก่ง น้ำหนักเมื่อหย่านมดี มีการพัฒนากระดูกโครงสร้างอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับการเจริญเติบโต ซากมีเปอร์เซ็นต์เนื้อแดงมาก ไขมันสันหลังบาง แต่มีความทนทานต่อความเครียดหรือสภาพ

อากาศที่ไม่เหมาะสมน้อยกว่าสุกรสายพันธุ์จากประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้เลี้ยงยาก ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการฟาร์มดี มีการสุขาภิบาลดี มีการป้องกันโรคดี และมีการให้อาหารที่ดีทั้งคุณภาพและปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรตีนและกรดอะมิโนในปริมาณมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 9.1 การเปรียบเทียบสมรรถภาพการผลิตของสุกรตามมาตรฐานของสหรัฐอเมริกา (NRC, 1979) และตามมาตรฐานของยุโรป (ARC, 1981)

สมรรถภาพการผลิต	มาตรฐาน	น้ำหนักสุกร (กิโลกรัม)				
		5-10	10-20	20-35	35-60	60-100
อัตราการเจริญเติบโต (กรัมต่อวัน)	อเมริกา	300	500	600	700	800
	ยุโรป	290	350	750	780	950
ปริมาณอาหารที่กิน (กรัมต่อวัน)	อเมริกา	500	1,000	1,500	2,000	3,000
	ยุโรป	-	600	1,400	1,600	2,700
อัตราการเปลี่ยนอาหาร	อเมริกา	1.76	2.00	2.50	2.86	3.37
	ยุโรป	-	1.60	1.80	2.20	2.80

ที่มา : อุกัย (2537)

9.2 ความต้องการอาหารของสุกร

การปรับปรุงพันธุ์สุกรเพื่อให้มีสมรรถภาพการผลิตสูงและคุณภาพซากสูงขึ้น มีผลทำให้สุกรมีความต้องการสารอาหารสูง จากตารางที่ 9.2 เปรียบเทียบความต้องการสารอาหารของสุกรยุโรปและสุกรอเมริกาทุกช่วงน้ำหนัก พบว่า สุกรยุโรปมีความต้องการสารอาหารมากกว่าสุกรอเมริกาโดยเฉพาะระดับไลซีน แต่ความต้องการพลังงานต่อวันน้อยกว่าและกินอาหารน้อยกว่าสุกรอเมริกา สุกรยุโรปจึงไม่มีพลังงานเหลือไปสร้างเป็นไขมัน คุณภาพซากจึงมีเนื้อแดงมากกว่าและมีไขมันบางกว่าสุกรอเมริกา

สุกรปัจจุบันต้องการอาหารที่มีคุณภาพสูง ประกอบด้วย โปรตีน กรดอะมิโนต่าง ๆ โดยเฉพาะไลซีน รวมทั้งสารอาหารอื่น ๆ สูง อย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ผู้เลี้ยงมักผสมสุกรข้ามพันธุ์หรือสายพันธุ์ เช่น แลนด์เรซเดนมาร์คกับแลนด์เรซ

อังกฤษ เป็นต้น ทำให้ความต้องการสารอาหารแตกต่างกันไป ดังนั้นความต้องการสารอาหารคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในอาหารของสุกรสายพันธุ์ยุโรปหรือสุกรที่มีสมรรถภาพการผลิตสูงและคุณภาพซากที่ดีที่เลี้ยงในประเทศไทย ควรปรับให้เหมาะสมกับสภาพที่เลี้ยงในประเทศไทย ดังตารางที่ 9.3

ตารางที่ 9.2 การเปรียบเทียบความต้องการสารอาหารของสุกรตามมาตรฐานของสหรัฐอเมริกา (NRC, 1979) และมาตรฐานยุโรป (ARC, 1981)

น้ำหนัก (กิโลกรัม)	พลังงานใช้ ประโยชน์ได้ (กิโลแคลอรี/กิโลกรัม)	โปรตีน (%)	ไลซีน (%)	เมทไธโอนีน + ซีสทีน (%)	ทริปโตเฟน (%)	ทรีโอนีน (%)
อเมริกา						
5-10	3,228	20.00	0.96	0.56	0.15	0.56
10-20	3,167	18.00	0.79	0.51	0.13	0.51
20-35	3,176	16.00	0.70	0.45	0.12	0.45
35-60	3,185	14.00	0.61	0.40	0.11	0.40
60-100	3,192	13.00	0.57	0.30	0.10	0.37
อู๋มท้อง	3,150	12.00	0.42	0.28	0.08	0.34
เลี้ยงลูก	3,150	14.00	0.60	0.36	0.13	.051
ยุโรป						
หย่านม-15	3,228	20.12	1.41	0.70	0.20	0.85
15-50	3,181	17.00	1.19	0.59	0.17	0.70
50-90	3,192	12.22	0.85	0.43	0.13	0.51
อู๋มท้อง	3,059	15.00	0.75	0.55	0.14	0.55
เลี้ยงลูก	3,059	18.00	0.92	0.67	0.17	0.67

ที่มา : ดัดแปลงจากอุทัย (2537)

ตารางที่ 9.3 ความต้องการสารอาหารคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในอาหารของสุกรยุโรปหรือ
สุกรที่มีสมรรถภาพการผลิตสูงและคุณภาพซากที่ดีเลี้ยงในประเทศไทย

น้ำหนักร (กิโลกรัม) สารอาหาร (%)	สุกร	สุกร	สุกร	สุกร	สุกร	สุกร
	หย่านม-15	15-25	25-50	50-100	อ้วนท้อง	เลี้ยงลูก
โปรตีน	22.00	20.00	18.00	16.00	15.00	17.00
ไลซีน	1.40	1.20	1.00	0.90	0.70	0.85
เมท+ซีส	0.84	0.72	0.60	0.54	0.42	0.51
ทรีปโตเฟน	0.26	0.23	0.19	0.17	0.13	0.16
ทรีโอนีน	0.84	0.72	0.62	0.54	0.42	0.51
ไอโซลูซีน	0.84	0.72	0.60	0.54	0.42	0.51
ลูซีน	1.57	1.34	1.12	1.00	0.78	0.96
เฟนิลอะลานีน+ไทโรซีน	1.68	1.44	1.20	1.08	0.74	1.02
วาเลีน	1.05	0.90	0.75	0.67	0.53	0.64
พลังงานใช้ประโยชน์ได้ (กิโลกรัมแคลอรี/กิโลกรัม)	3,300	3,300	3,150	3,150	3,050	3,150
แคลเซียม	1.10	1.10	1.00	0.80	0.80	1.00
ฟอสฟอรัส	0.80	0.80	0.75	0.60	0.60	0.80
ไขมัน (ไม่น้อยกว่า)	3.00	3.00	-	-	-	-
เกลือ	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35	0.35
เยื่อใย (ไม่เกิน)	4.00	4.00	5.00	7.00	10.00	7.00

ที่มา : อุทัย (2537)

9.3 ความสำคัญของอาหารต่อการเลี้ยงสุกร

อาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลี้ยงสุกร นอกจากเป็นต้นทุนการผลิตแล้ว ยังมีผลต่อลักษณะต่าง ๆ ของสุกรดังนี้

1. การเจริญเติบโต สุกรที่ได้รับอาหารคุณภาพไม่ดี จะมีการเจริญเติบโตลดลง ใช้เวลาในการเลี้ยงนาน ทำให้ต้นทุนการเลี้ยงสูง

2. **คุณภาพซากหรือปริมาณเนื้อแดงในซาก** สุกรที่ได้รับอาหารคุณภาพไม่ดี จะมีเปอร์เซ็นต์เนื้อแดงในซากน้อย ไขมันมาก โดยเฉพาะอาหารที่มีระดับโปรตีนหรือกรดอะมิโนไม่เพียงพอทำให้ซากสุกรมีปริมาณเนื้อแดงลดลง มีปริมาณไขมันมากขึ้น ขายไม่ได้ราคา

3. **อัตราการเปลี่ยนอาหาร** อาหารคุณภาพต่ำนอกจากทำให้สุกรเจริญเติบโตช้า การสร้างเนื้อแดงน้อย และมีการสะสมไขมันมากแล้ว ยังทำให้สุกรต้องใช้อาหารมากในการเพิ่มน้ำหนัก 1 กิโลกรัม จึงทำให้ต้นทุนค่าอาหารเพิ่มมากขึ้น

4. **ประสิทธิภาพการสืบพันธุ์** อาหารคุณภาพดีทำให้สุกรมีวงรอบการสืบพันธุ์เป็นปกติ ได้แก่ สุกรมีการเป็นสัดปกติ การตกไข่มาก การสร้างน้ำเชื้อดี การสะสมอาหารในตัวแม่สุกรระหว่างอุ้มท้องมาก แม่สุกรมีการสร้างน้ำนมให้ลูกกินได้อย่างเพียงพอ แม่สุกรไม่โทรมมาก และกลับเป็นสัดอีกหลังหย่านมลูก 5-7 วันซึ่งมีผลทำให้แม่สุกรสามารถผลิตลูกสุกรได้จำนวนมากในแต่ละปี และมีอายุการใช้งานยาวนาน ต้นทุนในการเลี้ยงต่ำ

5. **ภูมิคุ้มกันโรค** อาหารคุณภาพดีช่วยให้สุกรมีการสร้างภูมิคุ้มกันโรคดี สุขภาพแข็งแรง มีความทนทานต่อเชื้อโรคที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมมากขึ้น ไม่ป่วยง่าย และไม่จำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะมากในการเลี้ยง หรือสามารถลดการใช้ยาปฏิชีวนะในการเลี้ยงสุกร ทำให้ต้นทุนการเลี้ยงสุกร

9.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสารอาหารของสุกร

ความต้องการสารอาหารของสุกร มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ

1. **เพศ** สุกรเพศผู้ไม่ตอนมีอัตราการเจริญเติบโตและมีอัตราการสะสมเนื้อแดงมากกว่าสุกรเพศเมียและสุกรเพศผู้ตอน ตามลำดับ สุกรเพศเมียมีอัตราการเจริญเติบโตเร็วกว่าและมีอัตราการสะสมเนื้อแดงมากกว่าสุกรเพศผู้ตอน สุกรเพศเมียต้องการระดับโปรตีนและกรดอะมิโนในอาหารมากกว่าสุกรเพศผู้ตอน จึงควรแยกเลี้ยงสุกรเพศเมียและสุกรเพศผู้ตอน และทำสูตรอาหารเฉพาะแต่ละเพศ จะทำให้ได้คุณภาพซากและประสิทธิภาพการเลี้ยงดีขึ้น

2. สายพันธุ์ สุกรสายพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงให้มีการสะสมเนื้อแดงมากย่อมต้องการระดับของกรดอะมิโนในสูตรอาหารสูงกว่าสุกรสายพันธุ์ที่มีการสะสมเนื้อแดงตามปกติ

3. คุณภาพของวัตถุดิบอาหารที่ใช้ ความต้องการอาหารของสุกรที่แนะนำโดยสถาบันฯ ต่าง ๆ นั้นจะให้ผลดีเมื่อวัตถุดิบอาหารที่ใช้ประกอบสูตรอาหารมีการย่อยได้ดีหรือย่อยง่าย ถ้าหากวัตถุดิบอาหารนั้นย่อยยาก เช่น มีระดับเยื่อใยค่อนข้างสูงทำให้การย่อยได้ของกรดอะมิโนลดลง จึงจำเป็นต้องเพิ่มระดับโปรตีนหรือกรดอะมิโนในอาหารให้มากขึ้น หากสุกรได้รับอาหารที่มีสารพิษ เช่น อะฟลาทอกซิน สารยับยั้งทริปซิน สารแทนนิน เป็นต้น ในปริมาณมากจะมีผลทำให้การใช้ประโยชน์ได้ของสารอาหารรวมทั้งกรดอะมิโนในอาหารลดลง ทำให้ต้องการกรดอะมิโนในอาหารมากขึ้น

4. การจัดการฟาร์ม ฟาร์มสุกรที่มีการจัดการเลี้ยงดูสุกรเป็นอย่างดี ไม่มีโรคระบาดหรือในสภาวะที่สุกรมีสุขภาพดี สุกรต้องการระดับสารอาหารต่าง ๆ รวมทั้งกรดอะมิโนในสูตรอาหารน้อยกว่าสุกรที่กำลังอยู่ในสภาวะติดเชื้โรค ซึ่งอาจเกิดจากการจัดการดูแลไม่ดี หรืออยู่ในสภาวะโรคระบาด ดังนั้นการจัดการฟาร์มสุกรดีมีผลช่วยทำให้สุกรมีการใช้ประโยชน์จากสารอาหารได้ดีขึ้นด้วย

5. อุณหภูมิและปริมาณอาหารที่กิน ถ้าอุณหภูมิของอากาศสูงขึ้น สุกรต้องการปริมาณพลังงานต่อวันน้อยลงและลดการกินอาหาร หากยังคงระดับสารอาหารต่าง ๆ ในสูตรอาหารเหมือนเดิม จะมีผลทำให้สุกรได้รับปริมาณสารอาหารชนิดต่าง ๆ ไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ดังนั้นในสภาวะที่สุกรลดการกินอาหารลงเนื่องจากอากาศร้อน จึงต้องเพิ่มระดับสารอาหารชนิดต่าง ๆ รวมทั้งพลังงานและระดับกรดอะมิโนในสูตรอาหารให้สูงขึ้นเพื่อเป็นการชดเชย ถ้าสภาวะอุณหภูมิของอากาศลดลง สุกรต้องการพลังงานมากขึ้นและเพิ่มการกินอาหาร จึงอาจลดระดับสารอาหารต่าง ๆ รวมทั้งพลังงานและระดับกรดอะมิโนในสูตรอาหารลง เพื่อลดการสูญเสียการใช้ประโยชน์จากสารอาหารโดยไม่จำเป็น

6. วิธีการให้อาหารและคุณภาพซาก การผลิตสุกรเพื่อให้ได้คุณภาพซากดี มีเนื้อแดงมากและไขมันสันหลังบางนั้น สุกรต้องได้รับอาหารที่มีกรดอะมิโนต่อวันในปริมาณมากกว่าปกติและอาหารที่มีพลังงานต่อวันลดน้อยลง หากผู้เลี้ยงให้อาหารสุกร

แบบเต็มที สูตรอาหารที่ให้นั้นควรทำให้มีระดับพลังงานในอาหารลดลง พร้อมทั้งยกระดับกรดอะมิโนให้สูงขึ้น เพื่อชดเชยกับปริมาณอาหารที่กินน้อยลง แต่หากผู้เลี้ยงให้อาหารสูตรแบบจำกัด สูตรอาหารที่ให้นั้นควรทำให้มีระดับพลังงานในอาหารคงเดิม แต่ยกระดับกรดอะมิโนทุกตัวให้สูงขึ้นเพื่อชดเชยกับปริมาณอาหารที่กินน้อยลง

9.5 ประเภทของอาหารสุกร

อาหารที่ใช้เลี้ยงสุกร สามารถแบ่งได้ 4 ประเภทคือ

1. เศษอาหาร เป็นการให้อาหารแบบเก่า โดยนำเศษอาหารจากโรงอาหาร โรงงาน ร้านค้า ภัตตาคาร โรงแรม ที่มีเศษอาหารเหลือทิ้งจำนวนมากนำมาใช้เลี้ยงสุกร ซึ่งเศษอาหารเหล่านี้มีโปรตีนเฉลี่ยประมาณ 3.5 เปอร์เซ็นต์ การให้เศษอาหารจะต้องนำมาต้มให้สุกก่อนเพื่อป้องกันเชื้อโรค ทำให้เปลืองแรงงานแต่ต้นทุนต่ำ

2. รำละเอียดและปลายข้าว เป็นการให้อาหารที่นิยมใช้ในชนบท โดยนำปลายข้าวไปต้มให้สุกก่อนหรือนำไปแช่น้ำ 10-20 ชั่วโมงก่อนแล้วจึงใส่รำละเอียดผสมลงไป การเลี้ยงด้วยรำละเอียดและปลายข้าวนี้จะทำให้สุกรอ้วนและมีไขมันมาก

3. อาหารสำเร็จรูป เป็นการให้อาหารที่นิยมในปัจจุบัน มีบริษัทผลิตอาหารสุกรออกมาจำหน่ายหลายบริษัท ทำให้สะดวกแก่ผู้เลี้ยง อาหารสำเร็จรูปมี 2 ประเภท

ก. อาหารสำเร็จรูปโดยตรง เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารตามความต้องการของสุกรในแต่ละระยะและสามารถนำไปใช้เลี้ยงสุกรได้ทันที แต่ราคาแพง มีทั้งชนิดผงและชนิดเม็ด ได้แก่ อาหารสำเร็จรูปสำหรับสุกรนม สุกรอ่อน สุกรเล็ก สุกรรุ่น สุกรขุน และสุกรพันธุ์

ข. หัวอาหารหรืออาหารเข้มข้น เป็นอาหารที่มีส่วนผสมของวัตถุดิบที่ให้อาหารโปรตีน แร่ธาตุ และวิตามินอยู่ในปริมาณสูง เมื่อนำไปเลี้ยงสุกรต้องผสมกับปลายข้าวและ/หรือรำละเอียดในอัตราส่วนที่กำหนดตามความต้องการของสุกร ถ้าสามารถหาวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นได้ง่าย ทำให้ราคาอาหารที่ผสมได้ราคาถูกกว่าอาหารสำเร็จรูป

4. อาหารผสม เป็นอาหารที่ผู้เลี้ยงต้องนำวัตถุดิบ เช่น รำละเอียด ปลายข้าว ข้าวโพด ปลายป่น กากถั่วเหลือง วิตามิน และแร่ธาตุ มาผสมกันตามสูตรอาหารที่คำนวณตามความต้องการอาหารของสุกรในแต่ละระยะ จะทำให้สามารถลดต้นทุนค่าอาหารได้

9.6 อาหารคุณภาพดี

อาหารคุณภาพดี มีลักษณะดังนี้

1. สารอาหารเพียงพอกับความต้องการของทารก อาหารคุณภาพดีต้องมีโปรตีน กรดอะมิโนที่จำเป็น พลังงาน ไขมัน วิตามิน และแร่ธาตุต่าง ๆ ครบถ้วนตามความต้องการของทารก

2. การย่อยได้ง่ายหรือสามารถใช้ประโยชน์ได้ดี อาหารคุณภาพดีย่อยได้ง่าย มีระดับเยื่อใยต่ำ แป้งและโปรตีนย่อยได้ดี ไม่มีสารขัดขวางการย่อยได้ เช่น สารแทนนิน สารยับยั้งทริปซิน เป็นต้น ในระดับเกินกว่าที่สัตว์จะทนได้

3. ไม่มีสารพิษและเชื้อจุลินทรีย์ที่ก่อโรค อาหารคุณภาพดีต้องไม่มีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสัตว์ เช่น สารพิษอะฟลาทอกซิน (จากเชื้อรา) สารพิษกลูโคซิเลต (จากกากเรปซีส) เป็นต้น นอกจากนี้ต้องไม่มีเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรค เช่น เชื้อซาลโมเนลลา เป็นต้น เพราะทารกที่ให้ผลผลิตสูง เช่น สุกรสายพันธุ์เดนมาร์ก จะมีความไวต่อสารพิษและเชื้อจุลินทรีย์ก่อโรคในอาหารมากกว่าทารกที่ให้สมรรถภาพการผลิตต่ำกว่า

4. ไม่มีลักษณะที่ทารกไม่ชอบกิน อาหารคุณภาพดีต้องไม่มีลักษณะที่ทารกไม่ชอบกิน เช่น ลักษณะเป็นฝุ่นมาก ซึ่งจะทำให้ทารกต้องกินน้ำมาก กินอาหารน้อย หรืออาหารมีรสขม เปรี้ยว เย็นมากเกินไป ซึ่งทารกไม่ชอบและทำให้กินอาหารได้น้อย ทารกชอบกินอาหารมีรสหวาน การใส่กากน้ำตาลจะช่วยให้ทารกกินอาหารได้มากขึ้น

9.7 การพัฒนาระบบย่อยอาหารของลูกสุกร

ลูกสุกรในช่วงแรกเกิดจนถึงอายุ 5 สัปดาห์ มีน้ำย่อยต่างจากสุกรที่โตเต็มที่แล้ว เนื่องจากในระยะดุนนมแม่ 1-2 วันแรก ลำไส้เล็กจะยอมให้มีการดูดซึมโปรตีนได้ ซึ่งเป็นขบวนการตามธรรมชาติที่ทำให้ลูกสุกรได้รับภูมิกัมกัณจากแม่ในรูปของ immunoglobulin ซึ่งมีอยู่ในนมแม่เหลือง ความสามารถในการดูดซึมโปรตีนจะลดลงอย่างรวดเร็วภายหลังจากเกิด 24 ชั่วโมง

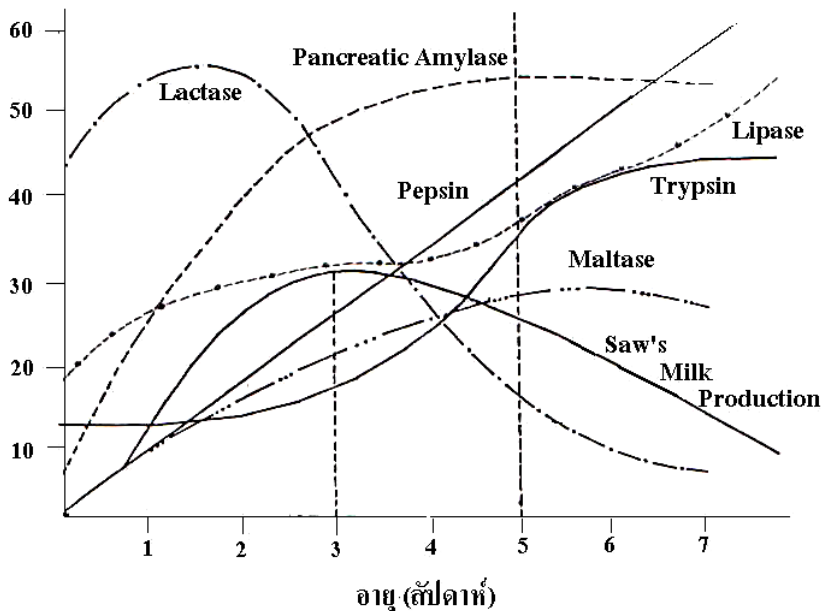
ระบบย่อยอาหารของลูกสุกรยังไม่สมบูรณ์ การพัฒนาการทำงานของน้ำย่อยมีความสัมพันธ์กับปริมาณน้ำนมที่แม่สุกรผลิตได้ ในระยะแรกจึงไม่สามารถใช้โปรตีนจาก

พืชและสัตว์ได้เต็มที่ เนื่องจากกระเพาะมีการสร้างกรดเกลือและน้ำย่อยเปปซินน้อยทำให้สภาพความเป็นกรดต่างในกระเพาะยังไม่เหมาะสม แต่จะสร้างน้ำย่อยเรนิน (rennin) ออกมามากเพื่อทำให้เคซีน ซึ่งเป็นโปรตีนในนมตกตะกอนไหลผ่านทางเดินอาหารช้าลง เพื่อให้ น้ำย่อยเปปซินย่อยได้ดีขึ้น เมื่อสุกรโตขึ้นจะหลั่งกรดเกลือและน้ำย่อยเปปซินได้มากขึ้น ส่วนน้ำย่อยทริปซินจากตับอ่อนที่ส่งเข้าไปยังลำไส้เล็กจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อลูกสุกรอายุได้ 4 สัปดาห์จนกระทั่งอายุได้ 6 สัปดาห์จะเริ่มคงที่ ในลำไส้เล็กลูกสุกรจะผลิตน้ำย่อยแลคเตสได้มากตั้งแต่แรกเกิดจนอายุประมาณ 3 สัปดาห์ จากนั้นจะลดลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ลูกสุกรอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 สัปดาห์สามารถย่อยนํ้านมได้เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ส่วนน้ำย่อยมอลเตส น้ำย่อยแอลฟาอะมิเลส (α -amylase) และไลเปส

จะมีอยู่น้อยในช่วงที่ยังเล็ก แล้วค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น (ภาพที่ 9.1)

ดังนั้นอาหารสำหรับลูกสุกรเล็กจึงควรมีนมผสมอยู่ด้วย และควรใช้ธัญพืชที่ผ่านความร้อนเพื่อให้แบ่งสุก เพราะลูกสุกรเล็กยังย่อยคาร์โบไฮเดรตได้ไม่ดีนัก ทำให้เหลือไปถึงลำไส้ใหญ่ ซึ่งจะถูกลดโดยจุลินทรีย์เป็นเหตุให้ท้องเสียได้

ปริมาณน้ำย่อยต่อกก.น้ำหนักตัว

ภาพที่ 9.1 การเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำย่อยในลูกสุกรอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 7 สัปดาห์

9.8 การให้อาหารสุกร

สุกรแต่ละระยะมีความต้องการสารอาหารแตกต่างกัน การให้อาหารแก่สุกรในแต่ละระยะจึงแตกต่างกันด้วย เพื่อให้สุกรสามารถใช้ประโยชน์จากอาหารที่กินมากที่สุด รูปแบบการให้อาหารสุกรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะใช้อาหารแห้ง ซึ่งอยู่ในรูปผง (powder) หรือเป็นเม็ด (pellet) ทั้งสำหรับพ่อแม่พันธุ์สุกร ลูกสุกร และสุกรขุน ซึ่งสะดวกในการขนส่ง การเก็บรักษา และการนำไปให้สุกรกิน

การพัฒนาูปแบบการให้อาหารใหม่คือ การให้อาหารเหลว (liquid feed) ในสุกรบางประเภท เช่น ลูกสุกรหย่านมเร็วที่จำเป็นต้องให้อาหารแทนนม (milk replacer) ในรูปเป็นของเหลวอยู่ การให้อาหารเหลวกับลูกสุกรประเภทนี้อาจจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์พิเศษที่เรียกว่า แม่เทียม (artificial sow) และต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในเรื่องความสะอาดและการบูดเน่าเสียของอาหารนม นอกจากนี้บางฟาร์มมีการเลี้ยงสุกรขุนด้วยอาหารเหลวก็ให้ผลดี โดยใช้ระบบ automatic liquid feeding system ซึ่งควบคุมการผสมและการส่งอาหารไปตามท่อด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แม้ว่าต้องลงทุนสูงในตอนแรกแต่ให้ผลดีคือ การเจริญเติบโตของสุกรขุนเร็วกว่าการเลี้ยงด้วยอาหารเม็ด สามารถลดความสูญเสียจากการหกหล่น ประหยัดแรงงาน และสามารถใช้วัตถุดิบอาหารที่เป็นของเหลวจากโรงงานผลิตนม จากโรงงานผลิตน้ำตาล จากโรงงานผลิตอาหารกระป๋อง เป็นต้น ซึ่งผลพลอยได้เหล่านี้ยังมีคุณค่าทางอาหารสำหรับสุกรและเป็นสิ่งเหลือทิ้ง ซึ่งมีมูลค่าต่ำหรือไม่มีมูลค่า แต่สามารถนำมาช่วยลดต้นทุนในการผลิตอาหารสุกรได้

ก. การให้อาหารสุกรเล็ก

สุกรช่วงตั้งแต่เกิดจนถึงน้ำหนัก 25 กิโลกรัมจัดเป็นสุกรเล็ก ช่วงนี้เป็นช่วงที่สุกรกำลังเจริญเติบโต น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นเนื้อแดง ซึ่งเนื้อแดงนั้นมีสารอาหารโปรตีนเป็นส่วนประกอบหลัก สุกรระยะนี้จึงควรได้รับอาหารที่มีโปรตีนสูงและมีคุณภาพดี อาหารที่ให้สุกรระยะนี้ควรได้จากวัตถุดิบใหม่และอาหารต้องมีความน่ากิน เช่น ใส่น้ำตาลหรือไขมันในอาหาร เพื่อให้ลูกสุกรกินอาหารได้มากขึ้น กระตุ้นการพัฒนาของระบบทางเดินอาหาร และทำให้การเจริญเติบโตเร็วขึ้น โดยทั่วไปลูกสุกรอายุ 3-4 สัปดาห์

เซลล์ลำไส้เล็ก (enterocytes) จะเคลื่อนจากส่วนฐานของวิลไล (crypt) ขึ้นไปยังส่วนปลายลำไส้เล็ก และเปลี่ยนแปลงเป็นเซลล์ดุดซึมและเซลล์หลังเยื่อเมือกใช้เวลา 4 วัน

การให้อาหารลูกสุกรระยะนี้ต้องระมัดระวังอย่างมาก เนื่องจากระยะนี้มักเกิดปัญหาท้องเสีย การให้อาหารลูกสุกรควรให้ครั้งละน้อย ๆ เพื่อให้ลูกสุกรมีการปรับตัวที่จะเปลี่ยนจากน้ำนมแม่มาเป็นอาหารสุกรอ่อนและสุกรเล็กต่อไป ลูกสุกรท้องเสียมีได้หลายสาเหตุ แต่สาเหตุเกี่ยวกับอาหาร เช่น การให้อาหารมากเกินไปหรืออาหารย่อยยากหรือย่อยไม่ได้ และอาหารมีเชื้อ *E. coli* ซึ่งมีผลทำให้วิลไลหดสั้นผิดปกติ ทำให้การย่อยและดูดซึมอาหารและน้ำลดลง และมีการขับของเหลวออกมามากขึ้น จึงทำให้ลูกสุกรถ่ายเหลว นอกจากนี้การหย่านมเร็วเกินไป ระบบทางเดินอาหารยังปรับตัวไม่ทันที่จะรับอาหารสุกรอ่อน จะทำให้ลูกสุกรเกิดปฏิกิริยาตอบสนองเรียกว่า hypersensitive response ต่ออาหารที่กิน โดยอาหารเป็น dietary antigens ซึ่งมีผลทำให้อัตราการแบ่งเซลล์ที่ส่วนฐานของวิลไล (crypt cells) เพิ่มขึ้นและการเคลื่อนตัวของเซลล์จากส่วนฐานของวิลไลขึ้นไปยังส่วนปลายเพิ่มขึ้น ทำให้เซลล์ลำไส้เล็กแก่ตัวไม่ทัน นอกจากนี้มีผลทำให้เกิดการขับสารบางชนิดออกมามาก (รวมทั้งน้ำที่เกิดขึ้นในทางเดินอาหารด้วย) และประสิทธิภาพของการย่อยและการดูดซึมอาหารลดลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ทำให้เกิดอาการท้องเสียในลูกสุกร และทำให้เชื้อ *E. coli* เพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะสร้างสารพิษ (toxins) เซลล์ลำไส้มีความรู้สึกไวต่อสารพิษดังกล่าว ทำให้เกิดอาการท้องเสียรุนแรงขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพการย่อยอาหารลดลง ลูกสุกรเจริญเติบโตช้าลง เป็นต้น การใชยาปฏิชีวนะเพื่อป้องกันและรักษาลูกสุกรท้องเสียเป็นวิธีหนึ่ง แต่ค่อนข้างแพง วิธีการป้องกันไม่ให้วิลไลเสียไป คือการจัดการเกี่ยวกับอาหารที่ให้ลูกสุกร ปริมาณอาหารสุกรอ่อนที่ให้ลูกสุกรกินก่อนหย่านมมีผลต่อสุขภาพและการเจริญเติบโตของลูกสุกรหลังหย่านม การทำให้ลูกสุกรกินอาหารดีขึ้นและทนต่อ dietary antigens ก่อนหย่านมจะลดปัญหาท้องเสียได้ วิธีการปฏิบัติคือการลด immunogenic nature ของอาหารลง โดยเฉพาะระดับโปรตีนในอาหาร ซึ่งโปรตีนในอาหารจัดเป็น antigenic material ที่สำคัญ วิธีนี้นิยมทำในฟาร์มที่มีระบบการหย่านมลูกเร็ว การให้อาหารสุกรเล็ก แบ่งเป็น 3 ระยะคือ

1. การให้อาหารสุกรอ่อน

สุกรอ่อนอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงหย่านมเมื่ออายุ 4 สัปดาห์ ช่วงนี้ลูกสุกรยังดูดนมแม่อยู่ ถ้าเราไม่ให้อาหารเสริมในระยะนี้ ความสมบูรณ์ของลูกสุกรจะขึ้นอยู่กับ

ความเก่งของแม่สุกรจะให้หมัดที่มากน้อยขนาดไหน และขึ้นอยู่กับความสามารถของลูกสุกร แต่ละตัวด้วยว่าจะแข็งแรงมากน้อยเท่าใด ตัวที่แข็งแรงกว่าจะแย่งดูนมได้มากกว่าตัวที่อ่อนแอ ทำให้ขนาดของลูกสุกรในครอกเมื่อหย่านมแตกต่างกันมาก

อาหารสุกรช่วงนี้นิยมใช้สารอาหารจากผลิตภัณฑ์นมคือ หางนม ซึ่งเป็นแหล่งของโปรตีน ทั้งนี้เพราะว่าลูกสุกรแรกเกิดจนกระทั่งอายุ 21 วัน ไม่สามารถใช้โปรตีนชนิดอื่นได้ดีเท่าโปรตีนจากนม นอกจากนี้อาจใช้แหล่งโปรตีนจากสัตว์ เช่น ปลาป่น ผลิตภัณฑ์จากไข่ พลาสมาโปรตีน เป็นต้น สำหรับโปรตีนจากพืชไม่ควรใช้ เนื่องจากมีโครงสร้างของโปรตีนที่สลับซับซ้อนมาก ซึ่งความเป็นกรดในกระเพาะของลูกสุกรระยะนี้ไม่สามารถสลายโครงสร้างเหล่านี้ได้ ยกเว้นโปรตีนจากพืชบางชนิดที่ผ่านกรรมวิธีที่เหมาะสมในการผลิต เช่น โปรตีนถั่วเหลืองเข้มข้น (isolated soy protein) นอกจากนี้สารอาหารพวกแป้งควรมีคุณภาพดี เยื่อใยต่ำ มีความน่ากิน และต้องย่อยง่ายด้วย เนื่องจากลูกสุกรผลิตเอนไซม์อะมิเลสได้สูงสุดเมื่ออายุ 6 สัปดาห์ไปแล้ว การให้วัตถุดิบพวกแป้ง เช่น ข้าวโพดหรือปลายข้าวจึงควรทำให้สุกโดยผ่านความร้อนขึ้น (gelatinization) เช่น เอ็กซ์ทรูดหรือต้มหรือึ่ง ซึ่งทำให้โมเลกุลแป้งย่อยได้ง่ายจึงทำให้เอนไซม์อะมิเลสย่อยได้ดีกว่าแป้งดิบ การใช้แป้งสุกจึงทำให้ลูกสุกรเจริญเติบโตดีกว่าแป้งดิบ แต่ถ้าใช้แป้งสุกนาน ๆ มีผลเสียต่อการเลี้ยงลูกสุกร เพราะการผลิตเอนไซม์ไม่พัฒนาเต็มที่ ในทางปฏิบัติอาหารลูกสุกรระยะแรกอายุ 1-3 สัปดาห์ควรใช้แป้งสุก ¾ ส่วน หลังจากอายุ 3 สัปดาห์ควรใช้แป้งสุกลดลงเหลือ 1/1 ส่วน และหลังจากอายุ 5 สัปดาห์ควรเปลี่ยนเป็นแป้งดิบทั้งหมด การทำเช่นนี้ทำให้ทางเดินอาหารลูกสุกรมีการพัฒนาการผลิตเอนไซม์อะมิเลส และทำให้ลูกสุกรสามารถใช้แป้งได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น แต่ถ้าใช้แป้งดิบทั้งหมดตั้งแต่ระยะแรกลูกสุกรจะใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่และไม่เพียงพอกับความต้องการ ต้องทำการเสริมพลังงานในรูปแบบน้ำตาลแลคโตส เช่น หางเนย (sweet whey) หรือไขมัน (มีส่วนประกอบกรดไขมันไม่อิ่มตัวสายยาวจำนวนมาก) หรือน้ำมันมะพร้าว (มีส่วนประกอบกรดไขมันอิ่มตัวสายสั้นจำนวนมาก) แต่มีข้อจำกัดในการใช้ไม่เกิน 20 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร เนื่องจากมีปริมาณโซเดียมสูงทำให้เกิดอาการท้องเสียได้ ทางเดินอาหารลูกสุกรมีการทำงานของเอนไซม์แลคเตสอยู่สูง แต่เอนไซม์อะมิเลสไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ

การให้อาหารลูกสุกรระยะนี้ เริ่มฝึกลูกสุกรให้เรียนรู้การกินอาหารสุกรนม ตั้งแต่อายุ 5-7 วันหลังคลอด ควรให้อาหารที่ละน้อยแต่ให้บ่อยครั้ง โดยให้ประมาณ 1 ช้อนชา หรือ 30-50 เม็ด (ภาพที่ 9.2) เพื่อให้ลูกสุกรคุ้นเคยกับอาหารที่ให้ ในระยะแรกลูกสุกรอาจไม่กินเลยหรืออาจมาเลียกินอาหารบ้างเล็กน้อย ต่อมาจึงค่อย ๆ เริ่มกินอาหารเป็นและกินมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงค่อย ๆ เพิ่มอาหารขึ้นเพื่อให้ลูกสุกรกินอาหารได้มากขึ้น วิธีนี้ช่วยกระตุ้นให้ลูกสุกรกินอาหารได้ดีขึ้นและช่วยลดการสูญเสียอาหารลงได้ด้วย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ลูกสุกรตัวเล็กได้อาหารเพิ่มเติมจนเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ถ้าอาหารลูกสุกรในสัปดาห์แรกเป็นอาหารเหลวที่มีหางนมผงด้วย (สัดส่วนอาหารต่อน้ำเท่ากับ 3:1) จะทำให้ลูกสุกรเจริญเติบโตเร็วขึ้นและช่วยให้ทางเดินอาหารมีสุขภาพดี เนื่องจากอาหารจะถูกหมักก่อนเป็นเวลา 8 ชั่วโมง การหมักทำให้แบคทีเรียที่ผลิตกรดแลคติกเพิ่มจำนวนมากขึ้นซึ่งส่งผลดีกับการกินได้ แต่มีข้อเสียคือสารอาหารบางชนิดถูกทำลายและอาหารมีความเป็นกรด ซึ่งมีผลกับเครื่องให้อาหาร ในสัปดาห์ต่อไปจึงค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นอาหารแห้ง การให้อาหารลูกสุกรระยะนี้ทำให้ลูกสุกรที่อายุหยานม 4 สัปดาห์มีน้ำหนักสูงขึ้น ตามปกติลูกสุกรเมื่อหยานมมีน้ำหนัก 5.5-6.8 กิโลกรัม

อาหารช่วงนี้ควรมีโปรตีน 20-22 เปอร์เซ็นต์ มีระดับแคลเซียมและฟอสฟอรัสสูง เพื่อช่วยในการเสริมสร้างโครงกระดูก หรือโปรตีน 17 เปอร์เซ็นต์ แต่ปรับสมดุลของพลังงานและโปรตีน นอกจากนี้ควรพิจารณาคุณภาพและการย่อยได้ของวัตถุดิบอาหารที่ใช้เป็นสำคัญและอาหารควรมีความน่ากินด้วย เพื่อให้ลูกสุกรมีการเจริญเติบโตดีขึ้น อาหารสุกรในช่วงนี้เรียกว่า อาหารสุกรอ่อน หรือ ครีพฟีด (creep feed หรือ prestarter ration)

ภาพที่ 9.2 ฝึกให้ลูกสุกรกินอาหาร

2. การให้อาหารสุกรเล็กหย่านม - น้ำหนัก 15 กิโลกรัม

สุกรเล็กอายุตั้งแต่หย่านม 4 สัปดาห์จนถึงน้ำหนัก 15 กิโลกรัมหรืออายุประมาณ 10 สัปดาห์ การเจริญเติบโตของลูกสุกรในระยะนี้ขึ้นอยู่กับอาหารที่ให้เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสุกรระยะนี้ยังมีขนาดตัวเล็กมาก นอกจากนี้ระบบทางเดินอาหารยังพัฒนาไม่สมบูรณ์เต็มที่ ฉะนั้นอาหารที่ให้ควรจะเป็นอาหารที่ย่อยง่าย มีโปรตีน พลังงาน แร่ธาตุ และวิตามินอย่างครบถ้วน สุกรอายุ 4 สัปดาห์สามารถลดการใช้แหล่งวัตถุดิบโปรตีนจากนมและแหล่งพลังงานจากน้ำตาลแลคโตสลง มาใช้โปรตีนจากสัตว์ เช่น ปลา ปนคุณภาพดีหรือโปรตีนจากพืช เช่น ถั่วเหลืองได้มากขึ้น แต่ถั่วเหลืองควรเป็นถั่วเหลืองไขมันเต็มหรือถั่วเหลืองต้มหรือหนึ่งหรือคั่วอย่างดี หรือกากถั่วเหลืองชนิดสกัดน้ำมัน แต่ผลไม่ดีเท่ากับถั่วเหลืองต้มหรือหนึ่งหรือถั่วเหลืองไขมันเต็ม (มีเลซิตินในปริมาณที่สูงช่วยลดขนาดโมเลกุลไขมันทำให้อยู่ในสภาพแขวนลอยเหมาะที่น้ำย่อยเข้าไปทำงานได้สะดวก และช่วยในการดูดซึมกรดไขมันและโมโนกลีเซอไรด์เข้าสู่ผนังลำไส้เล็กด้วย) กากถั่วเหลืองอัดน้ำมันไม่ควรใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารสุกรระยะนี้ เพราะโปรตีนของกากถั่วเหลืองอัดน้ำมันย่อยได้ยาก

เริ่มใช้กากถั่วเหลืองในอาหารได้ 5-10 เปอร์เซ็นต์ เพื่อฝึกให้ลูกสุกรคุ้นเคยกับสารยับยั้งการเจริญเติบโต เช่น สารยับยั้งทริปซิน เป็นต้น ถึงแม้ว่าสุกรระยะนี้จะใช้โปรตีนจากถั่วเหลืองได้มากขึ้น แต่ถ้าใช้ทางนมผสมลงไปในการจะทำการเจริญเติบโตดีขึ้นโดยใช้ในระดับ 20 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร เมื่อสุกรอายุมากกว่า 6 สัปดาห์ขึ้นไปทางนมผสมไม่มีผลทำให้การเจริญเติบโตดีขึ้นอาจใช้ทางนมผสมได้ หรือถ้าต้องการใช้ควรไม่เกินระดับ 10 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร นอกจากนี้สามารถใช้แหล่งพลังงานจากแป้ง เช่น ปลายข้าวหรือข้าวโพดมากขึ้น แต่ไม่ควรใช้รำละเอียดเป็นส่วนประกอบของอาหารสุกรในระยะนี้ เพราะว่ารำละเอียดมีเยื่อใยมากทำให้อาหารย่อยยาก การหนึ่งหรือต้มอาหารประเภทแป้งหรือการหนึ่งและอัดเม็ดอาหารสำเร็จรูปช่วยทำให้อาหารย่อยง่ายมากขึ้น

สุกรระยะนี้ควรให้กินอาหารทีละน้อย ๆ แต่ให้บ่อยครั้ง วันละ 6-10 ครั้ง เพื่อให้ลูกสุกรกินได้อย่างเต็มที่ ไม่ควรจะให้อาหารครั้งละมาก ๆ เพราะลูกสุกรจะกินไม่หมดและอาหารที่เหลือจะมีกลิ่นทำให้ลูกสุกรไม่กินอีกและเกิดการเสียหาย แต่ครั้งที่ให้

ควรให้อาหารมีก่อนหน้าเล็กน้อยที่สุดหรือแทบหมดจริง ๆ ถึงให้ จึงจำเป็นต้องให้ครั้ง
 เล็กน้อย การเติมอาหารบ่อย ๆ จะกระตุ้นให้ลูกสุกรมากินอาหาร นอกจากนี้ยังช่วยชะลอ
 การไหลผ่านของอาหารจากกระเพาะสู่ลำไส้ ลดอัตราการเคลื่อนตัวของอาหารที่ไหลผ่าน
 ลำไส้ ทำให้มีระยะเวลาในการย่อยและดูดซึมนานขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพการใช้อาหารดี
 ขึ้น และการให้อาหารบ่อย ๆ ยังได้ตรวจสอบสุขภาพของลูกสุกรได้ด้วยว่ามีลูกสุกรตัวใดไม่ลุก
 ขึ้นมากินอาหารบ้างจะได้รับแก้ไข การให้อาหารเต็มรางอาหารจะไม่ทราบว่าลูกสุกรตัวใด
 ไม่กินอาหารกว่าจะรู้ก็อาจป่วยไปแล้ว

ตามปกติลูกสุกรควรกินอาหารได้ 250-350 กรัมต่อวันในช่วงสัปดาห์แรก
 หลังหย่านม (ตารางที่ 9.4) การจัดการลูกสุกรหย่านมจึงต้องเข้มงวดเพื่อให้ลูกสุกรหย่านม
 กินอาหารได้ดี มีสุขภาพดี และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและไม่ร้อน คอกควรมี
 อนุกรมที่มีต่ำลง 1-2 องศาเซลเซียส ซึ่งทำให้ลูกสุกรมีความอยากกินอาหารเพิ่มขึ้น
 นอกจากนี้ควรให้แสงสว่างโดยเปิดไฟให้ตลอดในช่วง 2 วันแรก เพื่อให้ลูกสุกรเริ่มกิน
 อาหารแข็งได้เร็วขึ้น ถ้าไม่มีแสงสว่างลูกสุกรจะรวมกันเป็นกลุ่มไม่ยอมออกไปกินอาหารที่
 รางอาหาร หลังจาก 2 วันแรกกลับมาให้แสงตามปกติ อาหารช่วงนี้ควรมีโปรตีนสูง
 ประมาณ 22 เปอร์เซ็นต์ มีระดับแคลเซียมและฟอสฟอรัสสูง เพื่อช่วยในการเสริมสร้าง
 โครงกระดูกและทำให้การเจริญเติบโตดี อาหารสุกรในช่วงนี้เรียกว่า **อาหารสุกรเล็ก**
(starter ration)

ตารางที่ 9.4 มาตรฐานการกินได้ของลูกสุกรในคอกอนุบาล

อายุ (วัน)	อายุ (สัปดาห์)	เป้าหมายการกิน (กรัม)
หย่านม – 27	3 – 4	250
28 – 34	4 – 5	350
35 – 41	5 – 6	550
42 – 48	6 – 7	700
49 - 55	7 - 8	900

ที่มา : วินัย (2547)

3. อาหารสุกรเล็กน้ำหนัก 15-25 กิโลกรัม

สุกรระยะนี้มีขนาดโตขึ้น ระบบทางเดินอาหารพัฒนาสมบูรณ์มากขึ้น ไม่มีความจำเป็นในการใช้ทางนมอีกต่อไป สุกรระยะนี้ใช้โปรตีนจากถั่วเหลืองได้ดีแล้ว แต่กากถั่วเหลืองที่ผ่านกรรมวิธีการทำต่างกัน อาจทำให้สุกรระยะนี้เจริญเติบโตแตกต่างกัน กากถั่วเหลืองสกัดน้ำมันด้วยสารเคมีจะมีคุณภาพดีกว่ากากถั่วเหลืองอัดน้ำมัน อาหารในช่วงนี้ถ้าเป็นไปได้ไม่ควรใช้รำละเอียดผสมลงไปในการอาหาร แต่ถ้าจำเป็นอาจผสมบ้างเล็กน้อย ไม่ควรเกิน 10 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร

สุกรในช่วงนี้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นควรจะได้รับอาหารอย่างเต็มที่ อาหารช่วงนี้ควรมีโปรตีนประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ มีระดับแคลเซียมและฟอสฟอรัสสูง เพื่อช่วยในการเสริมสร้างโครงกระดูก ทำให้ลูกสุกรมีการเจริญเติบโตดี

ข. การให้อาหารสุกรรุ่นน้ำหนัก 25-60 กิโลกรัม

สุกรจะสะสมเนื้อแดงตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงน้ำหนัก 60 กิโลกรัม ฉะนั้นระดับของโปรตีนในอาหารสุกรในช่วงนี้ก็ยังคงต้องคำนึงให้มาก เพราะว่าโปรตีนที่ไปสร้างเป็นเนื้อแดงจะต้องมาจากอาหารนั่นเอง อาหารสุกรระยะนี้มีความง่ายต่อการทำมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าทางเดินอาหารของสุกรมีความแข็งแรงมากแล้ว การใช้โปรตีนกากถั่วเหลืองอัดน้ำมันก็ให้ผลดีหรืออาจเริ่มใช้รำละเอียดผสมลงไปในการได้ตั้งแต่ในระยะนี้ แต่ปริมาณการใช้ไม่ควรเกิน 30 เปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร เพราะถ้ามากกว่านี้ทำให้การเจริญเติบโตของสุกรลดลง สุกรในช่วงนี้อาจจะให้กินอย่างไม่จำกัดหรือจะจำกัดอาหารให้กินก็ได้ โดยให้วันละ 1.5-2.2 กิโลกรัม อาหารสุกรในช่วงนี้เรียกว่า **อาหารสุกรรุ่น (growing ration)** ควรมีโปรตีน 18 เปอร์เซ็นต์

ค. การให้อาหารสุกรขุน

สุกรขุนตั้งแต่น้ำหนัก 60 กิโลกรัมขึ้นไป น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นหลังจากน้ำหนัก 60 กิโลกรัมไปแล้วจะเป็นไขมันเสียส่วนใหญ่ ดังนั้นอาหารโปรตีนมีความจำเป็นน้อยลงในสุกรช่วงนี้ แต่โปรตีนก็จำเป็นจะต้องมีในอาหาร ทั้งนี้เพื่อรักษาปริมาณเนื้อแดงที่สะสมไว้แล้วนั่นเอง วัตถุประสงค์อาหารหลักที่ใช้ในช่วงนี้คือ รำละเอียด ปลายข้าว หรือข้าวโพด การให้อาหารสุกรในช่วงนี้อาจดัดแปลงให้เข้ากับสภาวะตลาด เช่น ถ้าตลาดยังซบเซาหรือ

ราคาสุกรถูก อาจเลี้ยงถ่วงโดยการจำกัดอาหารหรือใช้วัสดุคูดิบอย่างอื่น ๆ ที่คุณภาพเลวกว่าและถูกกว่ามาแทน สุกรก็จะโตช้าลงทำให้ยี่ระยะเวลาการส่งตลาดออกไปได้ เมื่อตลาดสุกรเริ่มดีขึ้นก็อาจจะเร่งสุกรให้โตเร็วขึ้นโดยการให้สุกรกินเต็มที่ พร้อมทั้งให้ปลายข้าวหรือข้าวโพดมากขึ้น สุกรจะอ้วนอย่างรวดเร็วและส่งตลาดภายในระยะเวลาไม่นานนัก อาหารสุกรในช่วงนี้เรียกว่า **อาหารสุกรขุน (finishing ration)** ควรมีโปรตีน 16 เปอร์เซ็นต์

ง. การให้อาหารสุกรแม่พันธุ์

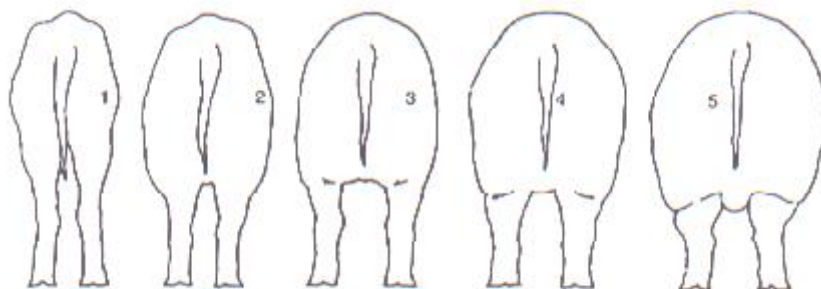
สุกรแม่พันธุ์จะให้ผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการจัดการด้านอาหารและการให้อาหารอย่างถูกต้อง เพื่อให้สุกรแม่พันธุ์ได้สารอาหารครบถ้วนเพียงพอแก่ความต้องการในการดำรงชีวิตและให้ผลผลิตโดยไม่ขาดหรือเกินซึ่งเป็นการสูญเสียไปโดยไม่จำเป็น เช่น ถ้าหลักเกณฑ์กำหนดว่าแม่สุกรต้องการอาหาร 2 กิโลกรัมต่อวัน จะต้องเป็นไปตามนั้นจะคลาดเคลื่อนได้เพียงเล็กน้อย เพื่อจะได้มั่นใจว่าสุกรได้รับสารอาหารถูกต้องแล้ว และยังช่วยให้สามารถพิจารณาผลตอบสนองในระยะถัดไปว่าควรปรับแต่งปริมาณอาหารหรือไม่ ดังนั้นการจัดการด้านอาหารและการให้อาหารสุกรแม่พันธุ์อย่างถูกต้องจะต้องอาศัยความเข้าใจในปัจจุบัน 3 ปัจจัยคือ

1. สภาพร่างกายของสุกรแม่พันธุ์

การพยายามควบคุมสภาพร่างกายของสุกรแม่พันธุ์ให้เหมาะสมในแต่ละช่วงของการให้ผลผลิต ส่งผลให้แม่สุกรสามารถให้ผลผลิตสูงและมีอายุการใช้งานยาวนาน

คะแนนสภาพร่างกายแม่สุกร (body condition score; BCS) ตามหลักเกณฑ์ของ Patience and Thacker (1989) เป็นวิธีการประเมินคะแนนสภาพร่างกายแม่สุกรหย่านมด้วยสายตาและการกดหลัง (visual and finger pressure) เพื่อดูสภาพภายนอกโดยทั่วไปและประเมินไขมันสันหลังสำรองของร่างกายแม่สุกร (body fat reserves) โดยแบ่งการให้คะแนนจาก 1 ถึง 5 ตามสภาพร่างกายของแม่สุกร ดังภาพที่ 9.2 ทางปฏิบัติยังแบ่งคะแนนย่อยเป็น 1.5 2.5 3.5 และ 4.5 เพื่อใช้ประเมินในกรณีก้ำกึ่ง คะแนนสภาพร่างกายมีความสัมพันธ์กับความหนาไขมันสันหลังในทิศทางเดียวกัน ถ้าคะแนนสภาพร่างกายสูงมีแนวโน้มว่าความหนาไขมันสันหลังจะมากด้วย แต่การให้คะแนนสภาพร่างกายแม่สุกรของฟาร์มแต่ละแห่ง เพื่อประเมินการสะสมไขมันสำรองของแม่สุกรอาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ

วิธีการและประสบการณ์ของแต่ละฟาร์ม การเทียบคะแนนสภาพร่างกายของแม่สุกรจึงใช้เป็นเกณฑ์ประเมินของแต่ละฟาร์ม หากเพิ่มการชั่งน้ำหนักแม่สุกรหรือวัดไขมันสันหลังแม่สุกรเพื่อดูการสูญเสียไขมันประกอบการดูคะแนนสภาพร่างกายได้ด้วยก็ยิ่งดี

คะแนน 1 : ผอมมาก	มองเห็นกระดูกสันหลังและกระดูกเชิงกรานชัดเจน เห็นแอ่งล้อมรอบโคนหาง
คะแนน 2 : ผอม	มองเห็นกระดูกสันหลังชัดเจน และมองเห็นกระดูกเชิงกรานได้ง่ายโดยไม่ต้องออกแรงกด เห็นแอ่งตื้น ๆ รอบโคนหาง
คะแนน 3 : ปานกลาง	มองไม่เห็นกระดูกสันหลังและกระดูกเชิงกราน แต่เมื่อออกแรงกดจะสัมผัสกระดูกสันหลังและกระดูกเชิงกรานได้ ไม่มีแอ่งรอบโคนหาง
คะแนน 4 : อ้วน	ไม่สามารถสัมผัสกระดูกสันหลังและกระดูกเชิงกรานได้ เมื่อออกแรงกด มีไขมันรอบโคนหาง
คะแนน 5 : อ้วนมาก	คลำไม่พบกระดูกสันหลังและกระดูกเชิงกรานอยู่ลึกมาก กระดูกสันหลังและกระดูกเชิงกรานถูกปกคลุมด้วยไขมันอย่างหนา มองไม่เห็นแอ่งรอบโคนหาง

ภาพที่ 9.2 คะแนนสภาพร่างกายแม่สุกร

สุกรที่มีสุขภาพดีหรือรูปร่างดีควรมีคะแนนสภาพร่างกายเท่ากับ 3 สุกรแม่พันธุ์ควรจะได้รับ การรักษาสุขภาพให้อยู่ในระดับคะแนน 4 เมื่อเข้าห้องคลอด และหลังจากหย่านมแล้วควรอยู่ในสภาพ 2.5 ถึง 3 การปรับเปลี่ยนสภาพสุกรแม่พันธุ์จาก 2.5 ถึง 4 จะต้องพยายามปฏิบัติโดยการเพิ่มอาหารที่ให้อาจจะให้อาหารในสภาพ 4 ส่วนสุกรที่อยู่ในสภาพ 1 ถึง 2 ควรจะได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ สำหรับสุกรแม่พันธุ์ที่อยู่ในสภาพ 5 เป็นสุกรแม่พันธุ์ที่อ้วนเกินไปควรลดปริมาณอาหารลง (ตารางที่ 9.5)

ตารางที่ 9.5 สภาพร่างกาย (Body Condition) ของแม่สุกรที่เหมาะสมในแต่ละช่วง

ระยะ	หย่านม - ผสม	อุ้มท้อง 0 - 84 วัน	อุ้มท้อง 84 - คลอด	เลี้ยงลูก - หย่านม
สภาพ	2.5-3.0	2.5-3.0	3.5-4.0	3.0-2.5

ช่วงเวลาที่ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ คือ ช่วงเวลาเลี้ยงลูก เพราะถ้าแม่สุกรมีการสูญเสียน้ำหนักตัวอย่างมากในช่วงนั้น (วัดจากความหนาไขมันสันหลัง) ส่งผลให้ความสมบูรณ์พันธุ์ของแม่สุกรลดลงหรือเกิดปัญหาไม่เป็นสัดและมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิตของฟาร์ม (ตารางที่ 9.6) หากแม่สุกรหย่านมที่มีรูปร่างดีหรือมีคะแนนสภาพร่างกายตั้งแต่ 3 ขึ้นไปคือ คะแนน 3 และ 3.5 มีช่วงหย่านมถึงผสมสั้น 5.4 และ 5.3 วัน ตามลำดับ และมีเปอร์เซ็นต์ผสมติด 90.6 และ 88.9 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ขณะที่แม่สุกรที่มีรูปร่างไม่ดีหรือมีคะแนนตั้งแต่ 2.5 2 และ 1.5 มีช่วงหย่านมถึงผสมยาว 5.9 6.6 และ 8.5 วัน ตามลำดับ และมีเปอร์เซ็นต์ผสมติด 87.6 84.2 และ 75.0 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 9.7)

ตารางที่ 9.6 ความหนาไขมันสันหลังของแม่สุกรต่อระยะเป็นสัดหลังหย่านมและลูกมีชีวิต

ความหนาไขมันสันหลังวันหย่านม (มิลลิเมตร; P2)	ระยะหย่านมถึงผสม (วัน)	ลูกมีชีวิต (ตัวต่อครอก)
< 10	8.1	8.9
10 – 13	6.7	9.9
> 13	5.8	11.4

ที่มา : Hughes (1993) อ้างโดยประวัติ (2548)

ตารางที่ 9.7 คะแนนสภาพร่างกายต่อช่วงหย่านมถึงผสมและเปอร์เซ็นต์ผสมติด

คะแนนสภาพร่างกาย	ช่วงหย่านมถึงผสม (วัน)	เปอร์เซ็นต์ผสมติด (%)
1.5	8.5	75.0
2.0	6.6	84.2
2.5	5.9	87.6
3.0	5.4	90.6
3.5	5.3	88.9

ที่มา : ดัดแปลงจากประวัติ (2548)

2. ความต้องการอาหารของสุกรแม่พันธุ์

สุกรแม่พันธุ์ในแต่ละระยะมีความต้องการสารอาหารและปริมาณอาหารไม่เท่ากัน จึงควรมีการจัดโปรแกรมการให้อาหารแก่สุกรตามความต้องการและพยายามให้สุกรกินอาหารให้ได้ตามปริมาณที่กำหนด เพื่อแม่สุกรจะได้รับสารอาหารเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย แต่เนื่องจากอากาศในประเทศไทยมีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยสูง ในบางช่วงการที่จะให้สุกรแม่พันธุ์กินอาหารให้ได้ปริมาณตามโปรแกรมทำได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะแม่สุกรเลี้ยงลูกต้องการปริมาณอาหารมากเพื่อให้การสูญเสียน้ำหนักตัวน้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรหาวิธีการที่จะช่วยให้แม่สุกรได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอหรือกินอาหารให้มาก วิธีการให้อาหารอาจทำได้ 2 แนวทางดังนี้

- การใช้อาหารที่มีความเข้มข้นของพลังงานและสารอาหารอื่น ๆ สูงขึ้น 10-20 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งทำให้ปริมาณอาหารที่ต้องให้สุกรแม่พันธุ์ลดลง 10-20 เปอร์เซ็นต์
- การปรับการจัดการ ได้แก่
 - = การให้อาหารโดยแบ่งเป็นมื้อย่อยหลาย ๆ มื้อ อย่างน้อย 3 มื้อ คือ มื้อเช้า 5.30-6.30 นาฬิกา มื้อสาย 9-10 นาฬิกา และมื้อบ่าย 15-16 นาฬิกา จะช่วยกระตุ้นให้สุกรแม่พันธุ์มีความอยากอาหารมากขึ้น
 - = ในฤดูร้อน เพิ่มการให้อาหารในเวลากลางคืน ช่วง 20-21 นาฬิกา ซึ่งเป็นเวลาที่อากาศค่อนข้างเย็น

วิธีการให้อาหารแต่ละมื้อ เมื่อเทอาหารให้สุกรกินหมดแล้ว เดินย้อนกลับมาให้อาหารเพิ่มอีกหลายครั้ง ถ้าเห็นแม่สุกรนอนก็ควรไล่ให้แม่สุกรลุกขึ้นยืนกินอาหาร ทำอย่างนี้จนกว่าแม่สุกรจะไม่ยอมกินอาหาร การจัดการเช่นนี้ต้องใช้เวลาและแรงงานเพิ่มขึ้นแต่ให้ผลคุ้มค่า ถ้าฟาร์มใดมีระบบการให้อาหารอัตโนมัติหรือระบบถังอัตโนมัติที่บรรจุอาหารไว้แล้ว เพื่อให้สุกรแม่พันธุ์เลือกกินอาหารได้เมื่อต้องการก็จะประหยัดเวลาและแรงงานลงได้

3. การให้อาหารสุกรแม่พันธุ์

3.1 การให้อาหารสุกรพันธุ์ทดแทน

สุกรตัวใดที่ต้องการเก็บไว้ทำพันธุ์ควรจำกัดอาหาร เพื่อไม่ให้อ้วน

เกินไป โดยทั่วไปปริมาณจำกัดอาหารสุกรสาวที่ใช้ทำพันธุ์เมื่อน้ำหนักประมาณ 60 กิโลกรัม และควรมีน้ำหนักไม่เกิน 80-90 กิโลกรัมเมื่อสุกรมีอายุ 8 เดือน โดยจำกัดอาหารให้วันละ 1.8-2 กิโลกรัม และเร่งให้อาหารก่อนผสมพันธุ์ 10-22 วัน โดยให้วันละ 2-2.3 กิโลกรัม เมื่อผสมพันธุ์แล้วลดอาหารทันทีที่เหลือ 1.8-2 กิโลกรัมตามเดิม

3.2. การให้อาหารแม่สุกรอุ้มท้อง

อาหารแม่สุกรอุ้มท้องต้องมีสารอาหารสมดุลและมีคุณภาพสูง เพื่อการดำรงชีวิตของตัวแม่สุกรเอง และเพื่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาของลูกในท้อง ถ้าแม่สุกรได้รับอาหารที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย มีผลให้ได้จำนวนลูกต่อครอกน้อย ลูกสุกรอ่อนแอ และน้ำหนักลูกสุกรแรกคลอดน้อย ซึ่งมีผลต่อไปถึงน้ำหนักหย่านม การให้แม่สุกรกินอาหารเพิ่มขึ้น 1 กิโลกรัมต่อวันสามารถเพิ่มน้ำหนักลูกสุกรแรกคลอดได้ 0.1 กิโลกรัม น้ำหนักแรกคลอดของลูกสุกรควรมีน้ำหนัก 1.3 กิโลกรัมซึ่งเป็นน้ำหนักที่เหมาะสมที่สุดเพื่อการเจริญเติบโตและการเลี้ยงรอด นอกจากนี้การให้อาหารแม่สุกรอุ้มท้องควรดูสภาพร่างกายของแม่สุกรด้วย

อาหารแม่สุกรอุ้มท้องต้องเพิ่มวิตามินเอ เนื่องจากมีความต้องการมาก วัตถุประสงค์ที่ใช้สามารถใช้วัตถุประสงค์ที่มีความฟอสฟอรัสสูง เช่น รำละเอียด รำหยาบ ปริมาณเยื่อใยสูงได้ถึง 10-15 เปอร์เซ็นต์ และควรเสริมหญ้าสดให้กินด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้ท้องผูก ความต้องการโปรตีนในสูตรอาหารแม่สุกรตั้งท้องประมาณ 15 เปอร์เซ็นต์

3.2.1 การให้อาหารแม่สุกรอุ้มท้องในช่วง 80 วันแรก

สุกรตั้งท้องประมาณ 114 วัน ลูกสุกรในท้องจะเจริญเติบโตอย่างช้ามากในช่วง 80 วันหลังจากแม่สุกรผสมพันธุ์ ดังนั้นความต้องการอาหารของแม่สุกรในระยะนี้ต้องการอาหารเพื่อการดำรงชีวิตเท่านั้น ถ้าให้อาหารมากเกินไปช่วงนี้แม่สุกรจะอ้วนมากเกินไป ซึ่งมีผลเสียในระยะต่อมาหลายประการคือ

1. การสังเกตการเป็นสัตว์ของแม่สุกรทำได้ยาก
2. แม่สุกรคลอดลูกยากและเป็นโรคมดลูกอักเสบและเต้านม

อักเสบได้ง่าย

3. น้ำนมจากแม่สุกรมีไขมันในระดับสูง ซึ่งอาจทำให้ลูกสุกร
ท้องเสียได้ง่าย

4. แม่สุกรที่อ้วนเกินไปมักจะนอนทับลูกตายเสมอ เพราะการ
ลูกนั่งทำได้ลำบาก โดยทั่วไปถ้าแม่สุกรอยู่ในสภาพกำลังดีคือ ไม่อ้วนหรือผอมมากเกินไป
ควรให้อาหาร 2-2.5 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน ถ้าแม่สุกรอ้วนมากควรลดปริมาณอาหารลง 0.5
กิโลกรัม และถ้าแม่สุกรผอมมากเกินไปก็จะเพิ่มอีก 0.5 กิโลกรัม

3.2.2 การให้อาหารแม่สุกร 30 วันก่อนคลอด

ช่วงนี้ลูกสุกรในท้องแม่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว น้ำหนักตัว
เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าและ 10 วันสุดท้ายของการอุ้มท้องตัวอ่อนจะเจริญเติบโตรวดเร็วมาก
สมมติว่าน้ำหนักของลูกสุกรทั้งครอกรวมกับรกและส่วนประกอบอื่น ๆ ในถุงหุ้มตัวอ่อนหนัก
20 กิโลกรัม ในช่วง 80 วันแรกของการอุ้มท้อง การเจริญของสิ่งเหล่านี้มีเพียง 6 กิโลกรัม
เท่านั้น แต่การเจริญในช่วง 30 วันก่อนคลอดมีถึง 14 กิโลกรัม แม่สุกรในระยะ 1 เดือน
ก่อนคลอดจึงต้องการอาหารในปริมาณมากเพื่อให้เพียงพอแก่การเจริญเติบโตของลูกสุกร
ในท้อง ในทางปฏิบัติควรเพิ่มอาหารให้แก่แม่สุกรอีก 0.5-1 กิโลกรัมต่อวันจากปริมาณ
อาหารที่ให้ในช่วง 80 วันแรกของการตั้งท้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายของแม่สุกรด้วย

3.3 การให้อาหารแม่สุกรในระยะเตรียมตัวคลอด

ประมาณ 5 วันก่อนคลอดควรค่อย ๆ ลดปริมาณอาหารที่ให้แม่
สุกรลงจนเหลือเพียง 1-1.5 กิโลกรัมต่อวัน และเมื่อแม่สุกรจะคลอดภายใน 24 ชั่วโมงควร
งดให้อาหารและให้น้ำกินอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อ

1. เพื่อให้ส่วนสุดท้ายของลำไส้ใหญ่มีกากอาหารสะสมอยู่น้อยที่สุด
ทำให้มีช่องว่างในช่องท้องมากขึ้นและช่วยทำให้ช่องคลอดขยายตัวได้เต็มที่
2. เพื่อป้องกันไม่ให้แม่สุกรท้องผูก

3.4 การให้อาหารแม่สุกรระยะกำลังเลี้ยงลูก

สุกรเลี้ยงลูกต้องการอาหารเพื่อการดำรงชีวิตและการสร้างน้ำนม
ควรมีปริมาณโปรตีนสูงกว่าในระยะตั้งท้องคือ โปรตีน 17 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นแม่สุกร

ต้องการอาหารมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับปริมาณนมที่แม่สุกรผลิตเป็นสำคัญ ปริมาณนมที่ผลิตมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ

1. ขนาดครอก ถ้าแม่สุกรมีลูกมาก แม่สุกรต้องผลิตน้ำนมมาก เพื่อให้เพียงพอแก่ความต้องการของลูก

2. อายุของลูกสุกร เมื่อลูกสุกรตัวโตขึ้นย่อมต้องการน้ำนมมากขึ้น

จำนวนและอายุของลูกสุกรมีผลโดยตรงต่อการผลิตน้ำนมของแม่สุกร ฉะนั้นการให้อาหารแม่สุกรเลี้ยงลูกควรคำนึงถึงจำนวนและอายุของลูกสุกรที่มันเลี้ยงเป็นสำคัญ ในทางปฏิบัติจะให้อาหารแก่แม่สุกร 2.5 กิโลกรัมต่อวัน เพื่อการดำรงชีวิตแล้วเพิ่มอีก 0.25 กิโลกรัมต่อลูก 1 ตัว เพื่อใช้ในการผลิตน้ำนม สมมติว่าแม่สุกรตัวหนึ่งเลี้ยงลูกสุกรจำนวน 10 ตัว ควรให้อาหารแก่แม่สุกรตัวนี้ดังนี้คือ อาหารสำหรับตัวแม่สุกรเองเพื่อการดำรงชีวิต 2.5 กิโลกรัม เพิ่มอาหารสำหรับการผลิตน้ำนมให้ลูกกินอีก 0.25 กิโลกรัมต่อลูก 1 ตัว เท่ากับ $0.25 \times 10 = 2.5$ กิโลกรัม รวมอาหารที่ต้องให้แก่แม่สุกร $2.5 + 2.5 = 5$ กิโลกรัม อาหารจำนวน 5 กิโลกรัมนี้จะให้เมื่อตอนแม่สุกรมีการผลิตน้ำนมอย่างเต็มที่คือ เมื่อลูกสุกรอายุได้ 3-4 สัปดาห์ ดังนั้น

ช่วงสัปดาห์แรก แม่สุกรผลิตน้ำนมในปริมาณไม่มากนัก เนื่องจากลูกสุกรยังมีขนาดเล็กมาก จึงให้อาหารแก่แม่สุกรประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนที่จะให้เมื่อลูกสุกรมีอายุ 3-4 สัปดาห์ สำหรับแม่สุกรตัวนี้ในช่วงสัปดาห์แรกจะให้อาหารวันละ 2.5 กิโลกรัม

ช่วงสัปดาห์ที่สอง ลูกสุกรมีขนาดโตมากขึ้นปริมาณน้ำนมที่แม่สุกรต้องผลิตจะมากขึ้น จึงควรให้อาหารเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนที่จะให้เมื่อลูกสุกรมีอายุ 3-4 สัปดาห์ สำหรับแม่สุกรตัวนี้ในช่วงสัปดาห์ที่สองจะให้อาหารวันละ 3.5 กิโลกรัม

เมื่ออย่างเข้าสัปดาห์ที่ 3 และ 4 จะให้อาหารแม่สุกรอย่างเต็มที่ตามที่คำนวณไว้คือ วันละ 5 กิโลกรัม

การให้อาหารในช่วงเลี้ยงลูกนี้ต้องคำนึงถึงสภาพของแม่สุกรด้วย ถ้าแม่สุกรยังมีสภาพอ่อนมากควรลดอาหารลงอีกวันละประมาณ 1 กิโลกรัม แต่ถ้า

แม่สุกรอยู่ในสภาพผอมควรจะให้เพิ่มอาหารขึ้นอีกวันละประมาณ 1 กิโลกรัม ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้แม่สุกรอยู่ในสภาพโทรมมากเกินไปนั่นเอง

ก่อนหย่านม 1-2 วันอาจลดอาหารลงเพื่อให้แม่สุกรมีการผลิตน้ำนมลดลง เมื่อหย่านมลูกสุกรแล้วควรเพิ่มการให้อาหารขึ้นจนเท่ากับจำนวนที่ให้เมื่อก่อนหย่านม ทั้งนี้เพื่อจะได้บำรุงแม่สุกรให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะผสมพันธุ์ใหม่ และช่วยทำให้มีไขตอกมากขึ้นในระยะ 5-7 วันต่อมาเมื่อแม่สุกรเริ่มเป็นสัดอีกครั้ง นอกจากนี้ปริมาณอาหารที่แม่สุกรควรได้รับในแต่ละลำดับท้องจะแตกต่างกันไป ดังตารางที่ 9.8

ตารางที่ 9.8 ปริมาณอาหารที่แม่สุกรลำดับท้องต่าง ๆ ใช้ในการผลิตลูกสุกร

ลำดับท้อง	อาหารอุ่มท้อง (กิโลกรัม)	อาหารอุ่มท้อง/แม่/วัน (กิโลกรัม/แม่/วัน)	อาหารแม่เลี้ยงลูก (กิโลกรัม)	อาหารแม่เลี้ยงลูก/แม่/วัน (กิโลกรัม/แม่/วัน)
1	240.8	2.09	141.99	6.17
2	253.4	2.20	149.58	6.50
3	247.8	2.15	148.08	6.44
4	254	2.21	148.49	6.46
5	239.5	2.08	151.63	6.59
6	275.9	2.40	166.87	7.26

ที่มา : ดัดแปลงจากณัฐวุฒิ (2547)

จ. การให้อาหารสุกรพ่อพันธุ์

การจัดการเกี่ยวกับอาหารพ่อสุกรเป็นเรื่องสำคัญมาก เพื่อที่จะได้ผลผลิตและกำไรจากการลงทุนในการเลี้ยงสูง พ่อพันธุ์สุกรเป็นส่วนสำคัญในเรื่องของกรรมพันธุ์ที่มีอยู่ในลูกสุกรในลักษณะที่เกี่ยวกับการเลี้ยง อย่าให้สุกรพ่อพันธุ์อ้วน เนื่องจากหากสุกรพ่อพันธุ์อ้วนจะเป็นสาเหตุให้ไม่มีความต้องการทางเพศ และไม่ยกขึ้นทับสุกรแม่พันธุ์ อาหารที่ใช้ควรมีโปรตีน 15 เปอร์เซ็นต์ วันละ 1.8 กิโลกรัม และให้หญ้าสดเต็มที่เพื่อให้สุกรได้รับวิตามินและแร่ธาตุและไม่ให้ท้องว่าง และให้ออกกำลังกายบ้างโดยปล่อยลงแปลงหญ้าหรือปล่อยให้เดินภายในคอกในช่วงเช้าและเย็น